

מסורת הש"ס

(א) פאה פ"ח מ"ו, (ב) ספתי קיב, קיג, (ג) פאה פ"ח מ"ז ביב ט, (ד) ירשעיה ו',

תורה אור השלם

- וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲבֹלְהוּ הַיּוֹם בִּי שָׁבַת הַיּוֹם לַיְדוּדָה הַיּוֹם לֹא תִמְצָאוּהוּ בַשָּׂדֶה: שמות טו כה
- וַתֵּה אֲנֹכִי שֹׁלַח לָקֵם אֶת אֱלֹהֵי הַנִּבְיָא לִפְנֵי בּוֹא יוֹם יְיָ הַגָּדוֹל וְהַעוֹרָא: צפנאי ג כג
- יוֹם עֲבָרָה בַּיּוֹם הַזֶּה בּוֹא גּוֹג עַל אֲדֹמֶת יִשְׂרָאֵל נָאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים תַּעֲלֶה יוֹם עֲבָרָה וְהָרָפָל: יחזקאל לח יח

- וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא בְּיוֹם בּוֹא גּוֹג עַל אֲדֹמֶת יִשְׂרָאֵל וְנָאֻם אֲדֹנָי אֱלֹהִים תַּעֲלֶה יוֹם עֲבָרָה וְהָרָפָל: יחזקאל לח יח

- אִז תִּתְעַנְּג עַל יְיָ וְהִרְבַּבְתִּיךָ עַל בְּמַתִּי אֶרֶץ וְהִאֲבִלְתִּיךָ נִחְלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ בִּי פִי דְרַבִּי: ישעיהו נח יד

רבינו חננאל

הלפיתך שנינו שמציל מוון ג' סעודות, ומתניחין מחוורתא דלא כר' חידקא. כלי מאכל אינו מדיח אלא מה שצריך לוכל בו בשבת לפי זמן סעודותיו, אבל כלי שתייה כל היום, שאין קבע לשתייה.

כל כתבי פרק ששה עשר שבת

לעולם מצילין מוון ג' סעודות. מדלגא אמר ארבע לית ליה דרבי חידקא: **מכלל דסנא קמא שלש סעודות סבירא ליה**. דבהאי לא איפליגו אלא דת"ק סבר מה שעבר כבר לא יציל ולרבי יוסי יציל: **סמחוי**. קערה גדולה היא וגוזין זה גזאים מאכל מצעלי בתים ומחלקין לעניים צ' סעודות ליום

מיום ליום: לא יעול. כיון דיש לו נמאל גחל לעניים: **קופה**. מעות הן לפרנס עניים בני טובים דזיל להו מילתא דתמחוי ומתחלקין מע"ש לע"ש: **י"ד סעודות לא יעול מן הקופה**. שהרי יכול להמתין לע"ש הבאה אבל כשיש לו מוון י"ב יעול שהרי לא מחלק עוד עד שגיע ע"ש והרי לשבעה ימי שבת צריכין י"ד סעודות: **אכליה בשבתא**. שהרי תאכלנה סמוך לערב ולא תטטרך לאכול צלילה. ואף על גב דלמרינן לקמן לעולם יסדר אדם שלחנו צמואי שבת ה"מ למאן דאפשר ליה: **בסעניטא מוסבטין ליה**. בתמיה: **אלא הא מני ר' עקיבא היא**. ולענין סעודת שבת צמאן דאפשר ליה איכא למימר כרבען ואיכא למימר כרבי חידקא ומיהו האי דלריך לצריות ישעיה שבתו חול ולא יטיל על אחריס כבוד שבתומיו: **אין פוחסין לעני העובר ממקום למקום**. שאינו לן צלילה אצלס: **מכרה**. הלכות צפונדיון כשהשער ד' סאין צסלע והפונדיון אחד מ"ב צדיגי דהוא אחד ממ"ח צסלע וישעיר לו חכמים ככר זו לשתי סעודות היום והלילה: לן נוספין לו **פרנסה לינה**. לקמן מפרש מאי היא ששית סעודה של לילה צכלל ככר היא וככר זו משערינן צעירוצין (דף פב:) למוון שתי סעודות לעירוצי תחומינן: **ואס שבת**. אצלס בשבת: **מאי פרנסס לינה**. הא קבל ליה סעודת הלילה: **צי סדיא**. לצדין פולטריא להניח תחת מראשותיו: **שז אינו מדיחן**. דאין הדמה זו אלא לחול: **חצלו של משיח**. כדאמרין צככותות (דף קצב:) דור שצן דוד צא צו קטיגוריא צתלמדי חכמים שנאמר ועוד זה עשיריה וגו' (י). חצלי לשון חצלי יולדה (הושע יג): **צלי מצרים**. כלומר אין לה קץ: **אז ספענג**. צתר וקראת לשבת עוגג כתיב: נחלת

את אליה הנביא לפני בוא יום גוג' מדינה של גיהנם כתיב הכא יום וכתוב התם ³ייום עברה היום ההוא ממלחמת גוג ומגוג כתיב הכא יום וכתוב התם ⁴ביום בא גוג א"ר יוחנן משום רבי יוסי כל המענג את השבת נותנין לו נחלה בלי מצרים שנאמר ⁵אז תתענג על ה' והרכבתוך על במתי ארץ והאכלתיך נחלת

הכא כבר הוא ניזון ולהכי נוטל כל זורכו ומשני דאיכא סעודה צהדיה המתוך היה סבור שהיה פשוט למקשה שהסעודה שיוליך עמו נותנין לו צאחד צשבת אע"פ שצשאר ימים נותנין לו סעודה שיוליך עמו עס אחרות צע"ש אין נותנין לו אותה עד שילך לפי שאינו הולך מיד עד אחר השבת ולכך היה סבור שהמקשה לא היה יודע שהציא סעודה עמו ואין לו בתחלת השבת אלא ד' להכי משני ליה דאיכא סעודה צהדיה והמקשה משיצ דפשיטא ליה דאיכא סעודה צהדיה אך קשה ליה כיוון דמתרצת דאכיל לצוילו וכי אזיל צריקן אזיל סכמו שהציא עמו לכאן כן ישאנה עמו צצאתו מכאן ומשני דמלוינן ליה כו':

דמלוינן סעודה בהדיה. וא"ת א"כ אמאי נותנים לו צ' סעודות כיון שמציא אחת עמו יתנו לו אחת ויאכל אחת והאחת יוליך עמו וי"ל דאין מחלקין תמחוי צלילה אלא ציוס צומן הסעודה ולכך נותנין לו שנים שיאכל אחת מיד ואחת צלילה צמקום שיהיה ואחת להוליך עמו למחר: **ל"פ שאין קבע צשתיה**. מכאן יש ללמוד צלילה כשרוצה להתענות למחר לאחר אכילה אע"פ שאינו יכול לאכול אס לא התנה לפי שמסתמא כצצריך סילק דעתו מלאכול מלשמות ודאי לא סילק דעתו כדאמר הכא דאין קבע לשמיה והיכא דלא שכיח יין אע"ג דסילק דעתו מן היין מ"מ ממיה לא סילק דעתו ומיהו אומר ר"י דשמא דוקא צימיהס שהיו קוצעין ענמן לשמיה אחר אכילה אמרו דאין קבע לשמיה אבל לצידן לא וריצ"א פירש צמסכת תענית (דף יב.) שאף לאחר שישן מותר לשמות על פי הירושלמי ואין ר"י רוצה להקל כל כך כיון שלא מוכר צהדיא צש"ס שלנו [עין מוספות תענית יב: ד"ה ניסן]:

קית.

במנחה מצילין מוון סעודה אחת. מכאן משמע דזמן אכילה שלישית צשבת היא מן המנחה ולמעלה דלא כלחותם שמחלקין סעודת שחרית ומצרינן צינתים ומיהו מהא דלמרינן צפסחים צפ"ק (דף יג.) י"ד שחל להיות צשבת^א משייר מוון שתי סעודות^ב אין ראייה מדאין משיירין מוון ג' סעודות שאין לעשות צ' סעודות שחרית דהא כיון שאוכל הכל שחרית^ג חשיב כסעודה אחת ועוד אומר ר"י שיש כאן איסור צרכה שאינה צריכה כדאי' צפ' צא לו (וימא דף ע.) גבי ובעשור צצחומש הפקודים דקאמר וימי ס"ת אחרינא ונקרי א"ר שמעון צן לקיש מפני צרכה שאינה צריכה: **מבבב בפונדיון בו'**. היינו כר' יוחנן צן צרוקא דחשיב ככר צפונדיון מד' סאין צסלע שתי סעודות דעירוצו ופליג התם (עירובין דף פב:) ארצי מאיר ורבי יהודה שאומרים התם שיעור אחר: **והא דתנן אין פוחתין בו' נימא רבנן היא ולא רבי חידקא**.

אומר ר"י דאין לפרש צבת נותנין לו מוון ג' סעודות דהיינו צשצא שס צע"ש לעת האוכל דמסתמא ישבות שס שאין רגילות כל כך ללכת ערב שבת וצצציל שבת נותנים לו סעודה אחת יותר ממה שנותנין לו צשאר ימים דא"כ היכי ניחא לרבנן והלא מן הכל אין לו כי אס ד' סעודות אחת שהציא עמו דמלוינן צהדיה ושלשה שנתנו לו וכשיאכל אחת צערצ שבת לא ישארו צידו רק ג' סעודות ואותן יאכל צשבת וא"כ מיקש' נמי לרבנן וכי אזיל ריקן אזיל כדפריך צסמוך ומיהו איכא למימר צצסמוך לרבנן נמי פריך אבל קשה דכי משני דמלוינן ליה סעודה צהדיה לא תיך כלום לר' חידקא דאין לו לשבת כ"א שלש סעודות ולר' חידקא צריך ד' וגרסא לר"י דכצצא צע"ש לעת האוכל נותנין לו מוון צ' סעודות כמו צשאר ימים ואס צא לשבות שס מוספינן לו עוד ג' סעודות וקאמר לימא רבנן היא ולא רבי חידקא דלרבנן ניחא שיש צידו ה' סעודות בתחילת שבת ואותה שהציא עמו יאכל צע"ש ומאותן ה' סעודות יאכל ג' צשבת ואחת צצמואי שבת ואחת יוליך עמו אלא לרבי חידקא כשיאכל ד' צשבת ואחת להוליך עמו למחר א"כ מה יאכל צצמואי שבת וליכא למימר דלמרינן ליה מה דהוה לך למיכל צאפוקי צצתא אכול צשצתא כדאמרין לעיל דהתם אמרינן ליה כדי שלא יהא ניזון מן הצדקה אבל עמו

נותנין לו צאחד צשבת אע"פ שצשאר ימים נותנין לו סעודה שיוליך עמו עס אחרות צע"ש אין נותנין לו אותה עד שילך לפי שאינו הולך מיד עד אחר השבת ולכך היה סבור שהמקשה לא היה יודע שהציא סעודה עמו ואין לו בתחלת השבת אלא ד' להכי משני ליה דאיכא סעודה צהדיה והמקשה משיצ דפשיטא ליה דאיכא סעודה צהדיה אך קשה ליה כיון דמתרצת דאכיל לצוילו וכי אזיל צריקן אזיל סכמו שהציא עמו לכאן כן ישאנה עמו צצאתו מכאן ומשני דמלוינן ליה כו':

דמלוינן סעודה בהדיה. וא"ת א"כ אמאי נותנים לו צ' סעודות כיון שמציא אחת עמו יתנו לו אחת ויאכל אחת והאחת יוליך עמו וי"ל דאין מחלקין תמחוי צלילה אלא ציוס צומן הסעודה ולכך נותנין לו שנים שיאכל אחת מיד ואחת צלילה צמקום שיהיה ואחת להוליך עמו למחר: **ל"פ שאין קבע צשתיה**. מכאן יש ללמוד צלילה כשרוצה להתענות למחר לאחר אכילה אע"פ שאינו יכול לאכול אס לא התנה לפי שמסתמא כצצריך סילק דעתו מלאכול מלשמות ודאי לא סילק דעתו כדאמר הכא דאין קבע לשמיה והיכא דלא שכיח יין אע"ג דסילק דעתו מן היין מ"מ ממיה לא סילק דעתו ומיהו אומר ר"י דשמא דוקא צימיהס שהיו קוצעין ענמן לשמיה אחר אכילה אמרו דאין קבע לשמיה אבל לצידן לא וריצ"א פירש צמסכת תענית (דף יב.) שאף לאחר שישן מותר לשמות על פי הירושלמי ואין ר"י רוצה להקל כל כך כיון שלא מוכר צהדיא צש"ס שלנו [עין מוספות תענית יב: ד"ה ניסן]:

רובס

עין מושפטי נר מצוה

ל א מיי פ"ט מהלכות מתנות עניים הלכה יג סמג עשין קסב טור ש"ע יו"ד סימן רע סעיף א ב:
לא ב מיי פ"ל מהלכות שבת הלכה ז סמג עשין ל טו"ע אר"ח סי' רמב:

לב ג מיי פ"ז מהלכות מ"ע הלכה ח סמג עשין קסב טו"ע יו"ד סימן רב סעיף ד:
לד ד מיי פ"ג מהלכות שבת הלכה ז סמג לאין סה טו"ע אר"ח סימן סג סעיף ו:
לה ה מיי פ"ל שם הלכה ט סמג עשין ל טו"ע אר"ח סימן רלא סעיף א:

לעוי רש"י

פולטריא [פילטרי"שן]. לבד.

מוסף רש"י

נחלה בלי מצרים. כמה שנאמר (בראשית נח) ופרצת ימה וקדמה וגו'. לא כצצהיס שנאמר (שס יג) הארץ אשר אתה ירושה, ויקבע שמר את השבת, שנאמר (שס ג) ויוון את פני העיר, שקבע תחומין עס דמזומי חמה קי פ' ר' שמאון (ישעיה נח יז).

מוסף תוספות

א. מבערינן את הכל מלפני השבת. מוס' הר"ש.
ב. אבל מוון ג' סעודות אין משיררים משום דחמץ אטור מד' שעות ולמעלה. מוס' הר"ש. ג. (ד)אין אם יחלוק סעודה אחת לשתי סעודות. מוס' הר"ש.